

T.C. TİCARET BAKANLIĞI

EKONOMİK GÖRÜNÜM

T.C. TİCARET BAKANLIĞI

A- MAKROEKONOMİK GÖRÜNÜM.....	3
B- DIŞ TİCARETİN GÖRÜNÜMÜ	20
1) MAL TİCARETİ.....	21
2) HİZMETLER TİCARETİ	33
C- YATIRIM ORTAMI ve YABANCI SERMAYE	39
D- SERBEST BÖLGELER.....	49
E- İKİLİ, BÖLGESEL, ÇOKLU ve ÇOK TARAFLI TİCARET...	54

A-MAKROEKONOMİK GÖRÜNÜM

Uluslararası Kuruluşların Büyüme Tahminleri

Bazı Ülke-Ülke Gruplarına İlişkin Büyüme Tahminleri (%)									
		Dünya	Türkiye	Avro Bölgesi	ABD	Brezilya	Rusya	Hindistan	ÇHC
IMF	2018	3,7	3,5	2,0	2,9	1,4	1,7	7,3	6,6
	2019	3,7	0,4	1,9	2,5	2,4	1,8	7,4	6,2
OECD	2018	3,7	3,3	1,9	2,9	1,2	1,6	7,5	6,6
	2019	3,5	-0,4	1,8	2,7	2,1	1,5	7,3	6,3
DB	2018	3,1	3,7	2,1	2,7	2,4	1,5	7,3	6,5
	2019	3,0	2,3	1,7	2,5	2,5	1,8	7,5	6,3

Kaynak: IMF, OECD, Dünya Bankası

- IMF, Türkiye'nin 2018 yılında %3,5, 2019 yılında %0,4 oranında büyüyeceğini tahmin etmektedir.

Dünya Ticaretine İlişkin Tahminler

Mal Ticaretine İlişkin Tahminler (%)						Dünya Ticaret Hacmi
	Yıllar	İhracat		İthalat		
		Gelişmiş Ekonomiler	Yükselen Ekonomiler	Gelişmiş Ekonomiler	Yükselen Ekonomiler	
IMF*	2018	3,4	4,7	3,7	6,0	4,2
	2019	3,1	4,8	4,0	4,8	4,0
DTÖ	2018	3,5	4,6	3,2	4,8	3,9
	2019	3,3	4,5	3,0	4,5	3,7

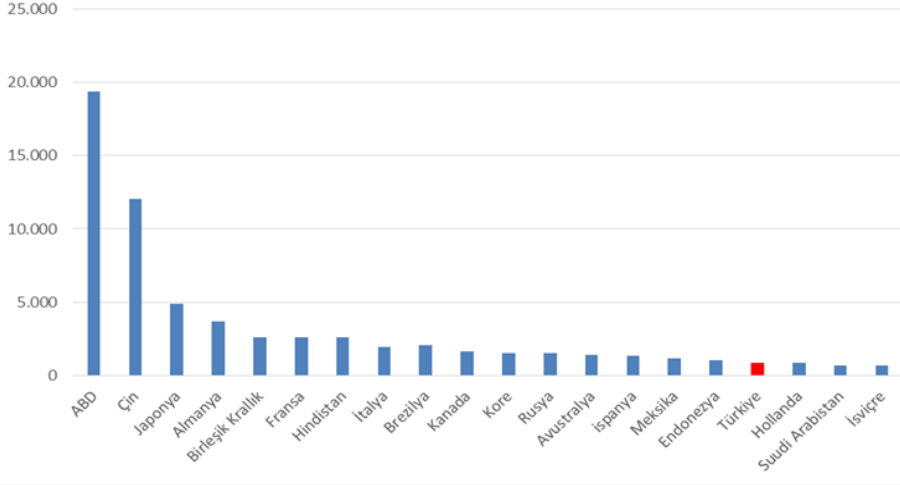
*IMF tarafından yapılan tahminler mal ve hizmet ticaretini kapsamaktadır.

Kaynak: IMF, Dünya Ticaret Örgütü

- IMF tahminine göre, dünya ticaret hacmi 2018 ve 2019 yıllarında sırasıyla; %4,2 ve %4 oranında artacaktır.
- DTÖ tahminine göre, dünya ticaret hacmi 2018 ve 2019 yıllarında sırasıyla; %3,9 ve %3,7 oranında artacaktır.

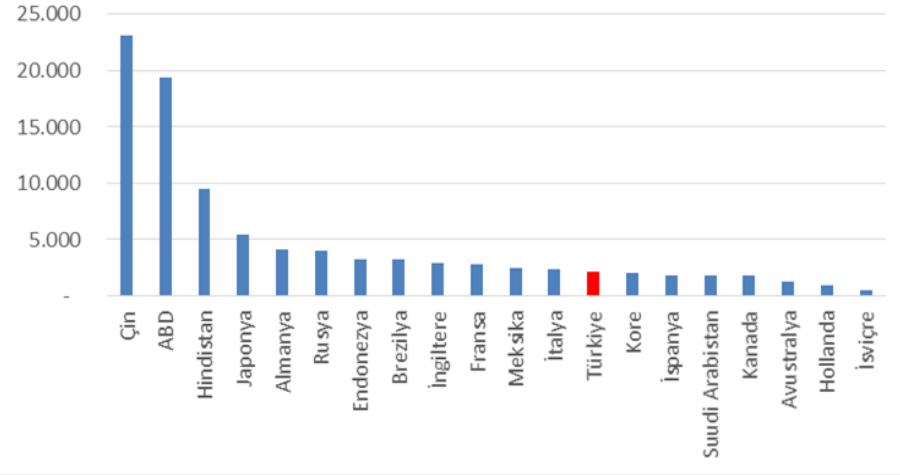
En Büyük 20 Ekonomi (SGP-Cari)

GSYH (Cari) Milyar \$

Kaynak: IMF

GSYH (SGP) Milyar \$

Kaynak: IMF

➤ 2017 yılı itibarıyla Türkiye Dünya'nın 17., Avrupa'nın 6. büyük ekonomisidir.

2019-2021 Yeni Ekonomik Program (YEP) Hedefleri

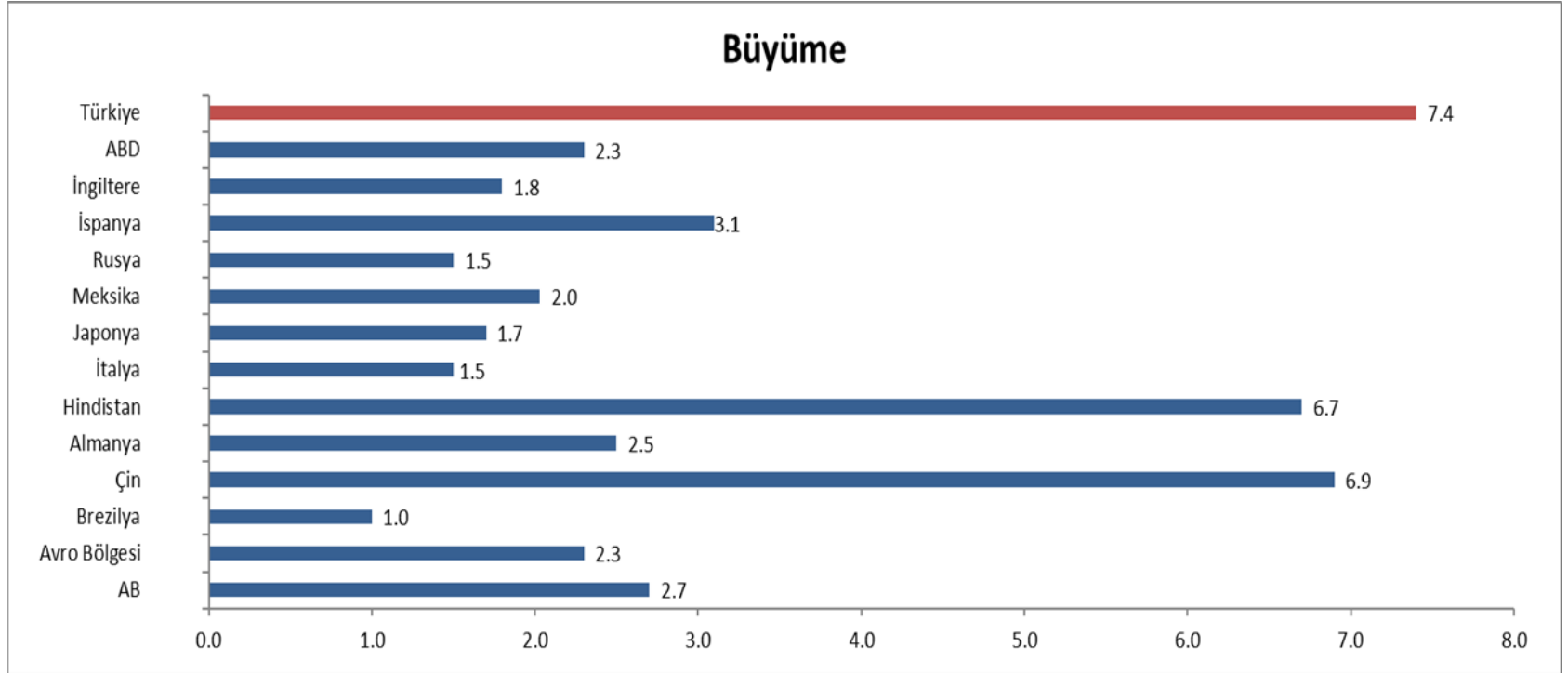
2019-2021 YEP					
	2017	2018	2019	2020	2021
GSYH (Milyar TL, Cari Fiyatlarla)	3,107	3.741	4.450	5.150	5.742
Kişi Başına Milli Gelir (\$)	10,602	9.385	9.647	10.292	10.973
GSYH Reel Büyümesi (%)	7.4	3,8	2,3	3,5	5,0
İşsizlik Oranı (%)	10.9	11,3	12,1	11,9	10,8
Seyahat Gelirleri (Milyar \$)	22.5	29,0	34,0	38,0	42,0
Cari İşlemler Dengesi (Milyar \$)	-47.4	-36,0	-26,0	-23,5	-24,1
Cari İşlemler Dengesi / GSYH (%)	-5.6	-4,7	-3,3	-2,7	-2,6

*2017 yılına ait veriler gerçekleşme rakamlarıdır.

Kaynak: T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı

- **2019-2021** dönemini kapsayan Yeni Ekonomik Programın temel amacı; makroekonomik istikrarın korunduğu, cari açık ve enflasyonun aşamalı olarak düşürüldüğü bir ortamda yapısal reformlar yoluyla büyümeyi artırmak ve daha kapsayıcı hale getirmektir.

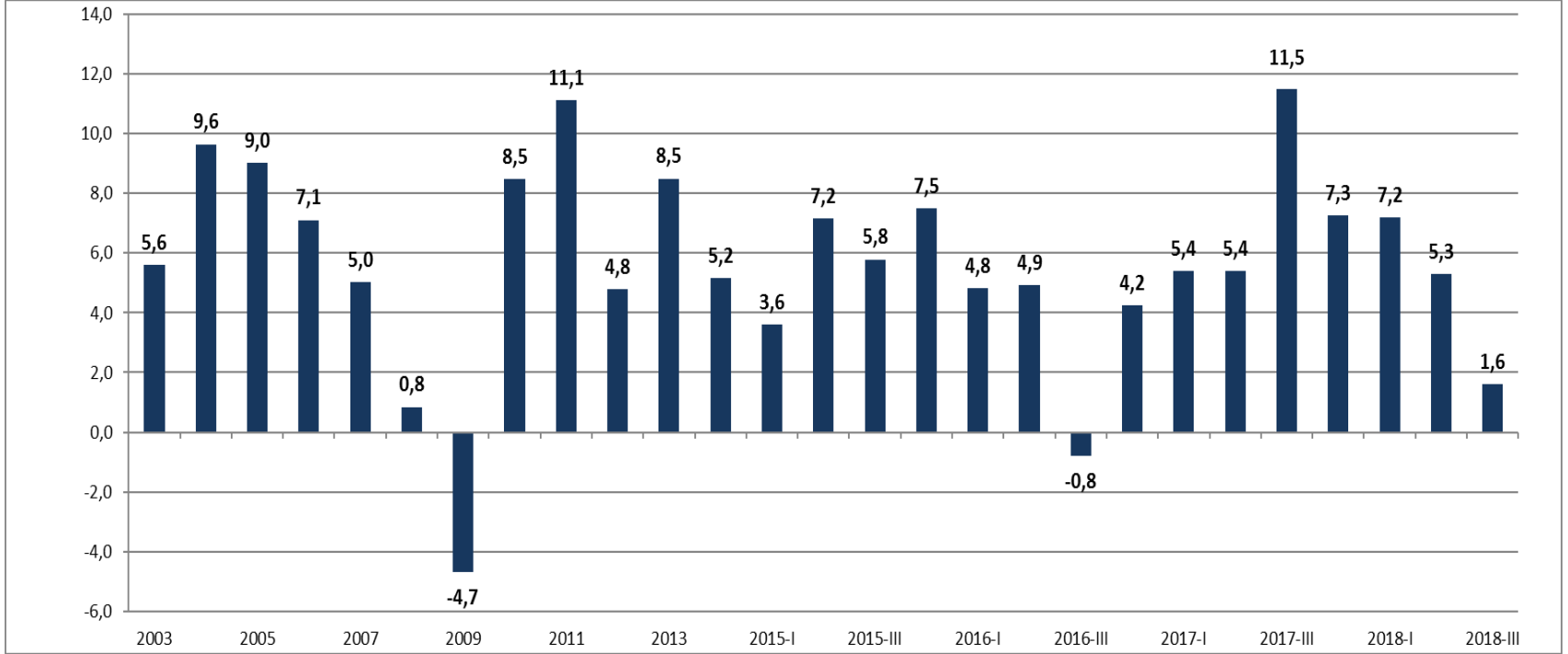
Başlıca Bölgeler ve Ülkeler İtibarıyla GSYH Gelişmeleri (2017)

Kaynak: TÜİK, IMF

- Türkiye ekonomisi 2017 yılında %7,4'lik büyüme performansı sergilemiştir.

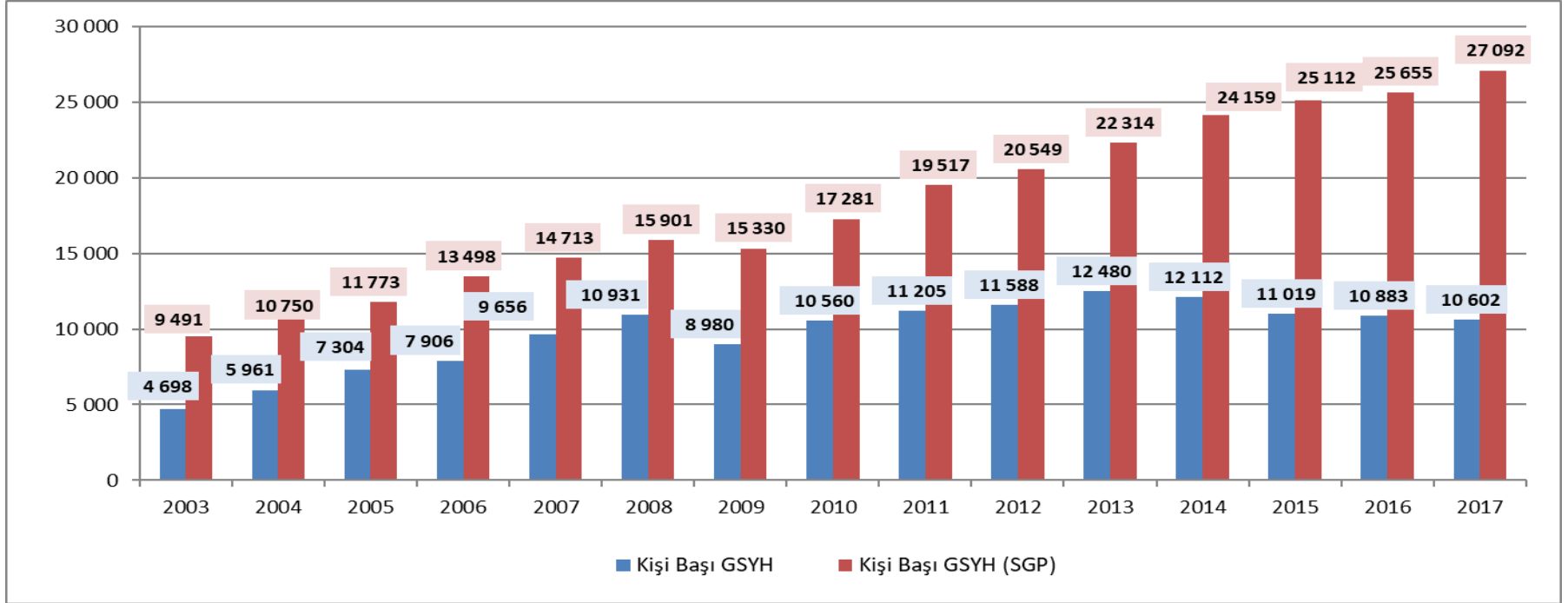
Dönemler İtibarıyla Büyüme Oranları

Kaynak: TÜİK

- Türkiye, 2018'in üçüncü çeyreğinde %1,6 oranında büyüme kaydetmiştir.
- Türkiye ekonomisi 2017'in son çeyreğinde ise %7,3 oranında büyüme kaydetmiştir.

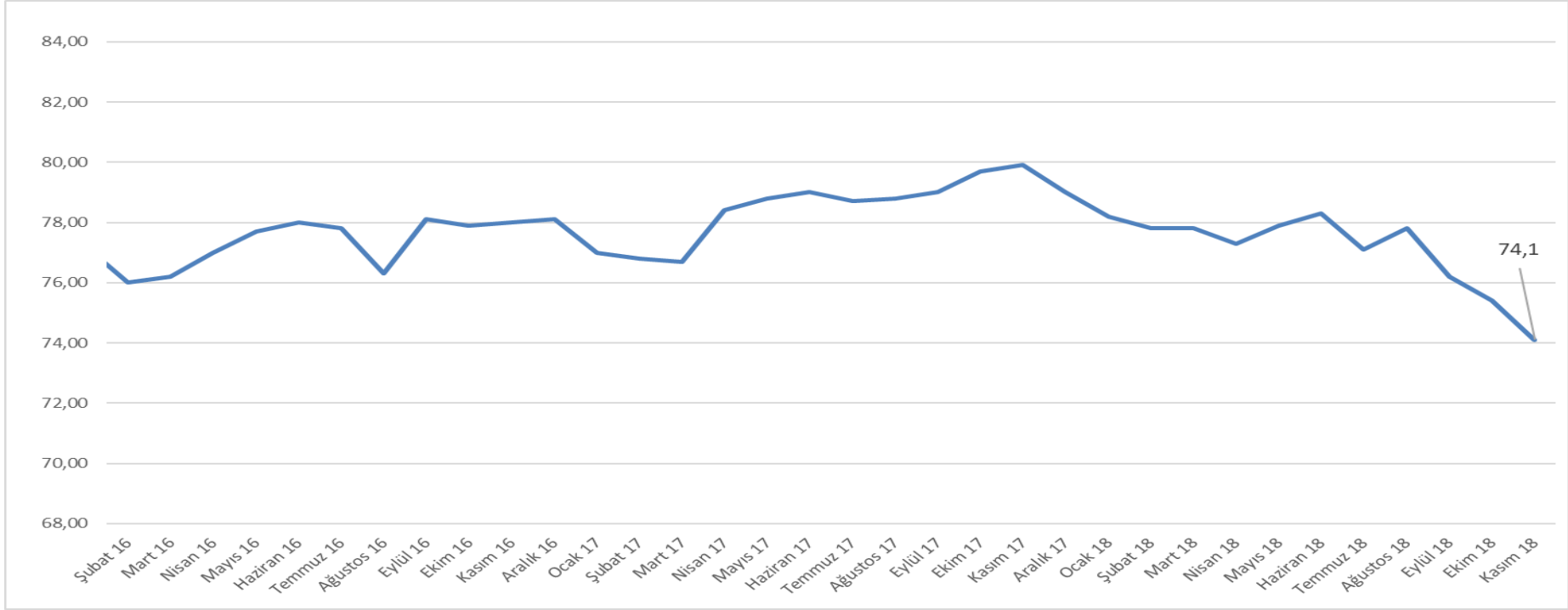
Kişi Başı Düşen GSYH

Kaynak: TÜİK, IMF

- Kişi başına gayri safi yurt içi hasıla, 2017 yılında, 2002 yılına göre 3 katına çıkarak 3.581 dolardan 10.602 dolara yükselmiştir.
- Satınalma Gücü Paritesine (SGP) göre ise 2017'de kişi başına gayri safi yurt içi hasıla, 27.092 dolara yükselmiştir.

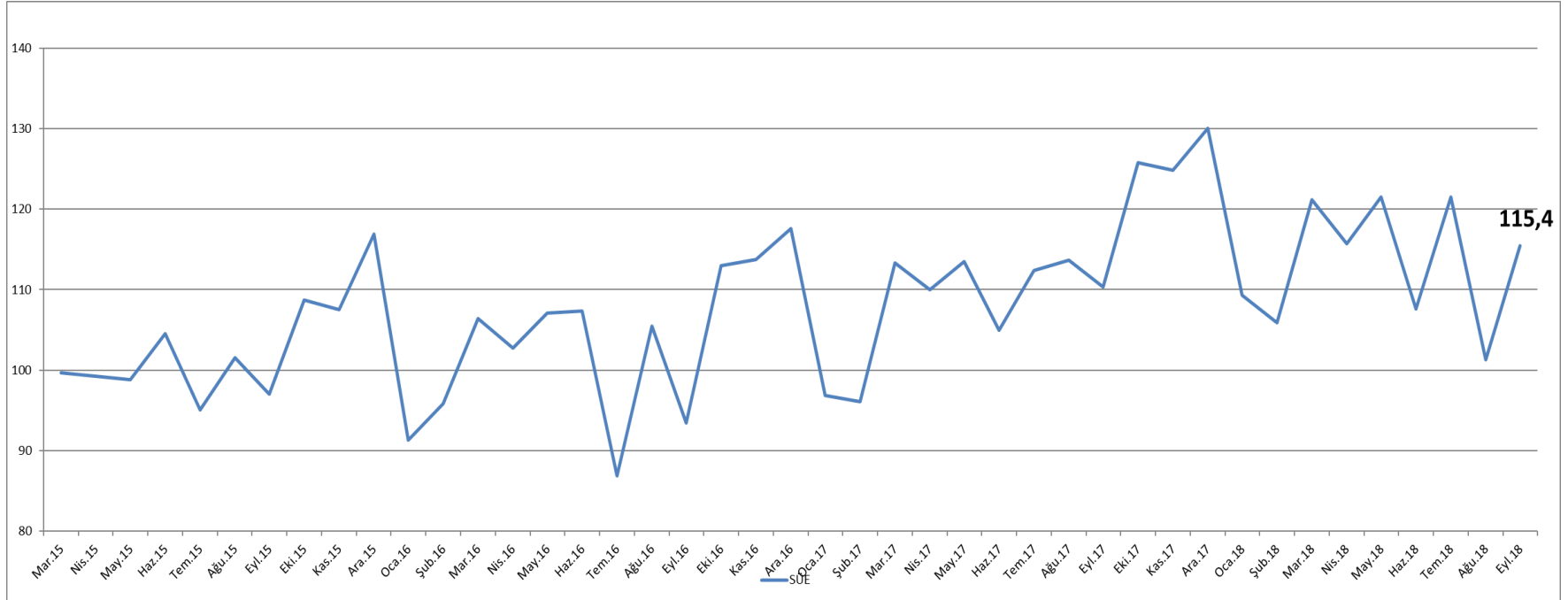
Kapasite Kullanım Oranı (%)

Kaynak: TCMB

- 2018 Kasım ayında, İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı; bir önceki aya göre 1,3 puan, geçen yılın aynı ayına göre 5,8 puan azalışla %74,1 seviyesinde gerçekleşmiştir.

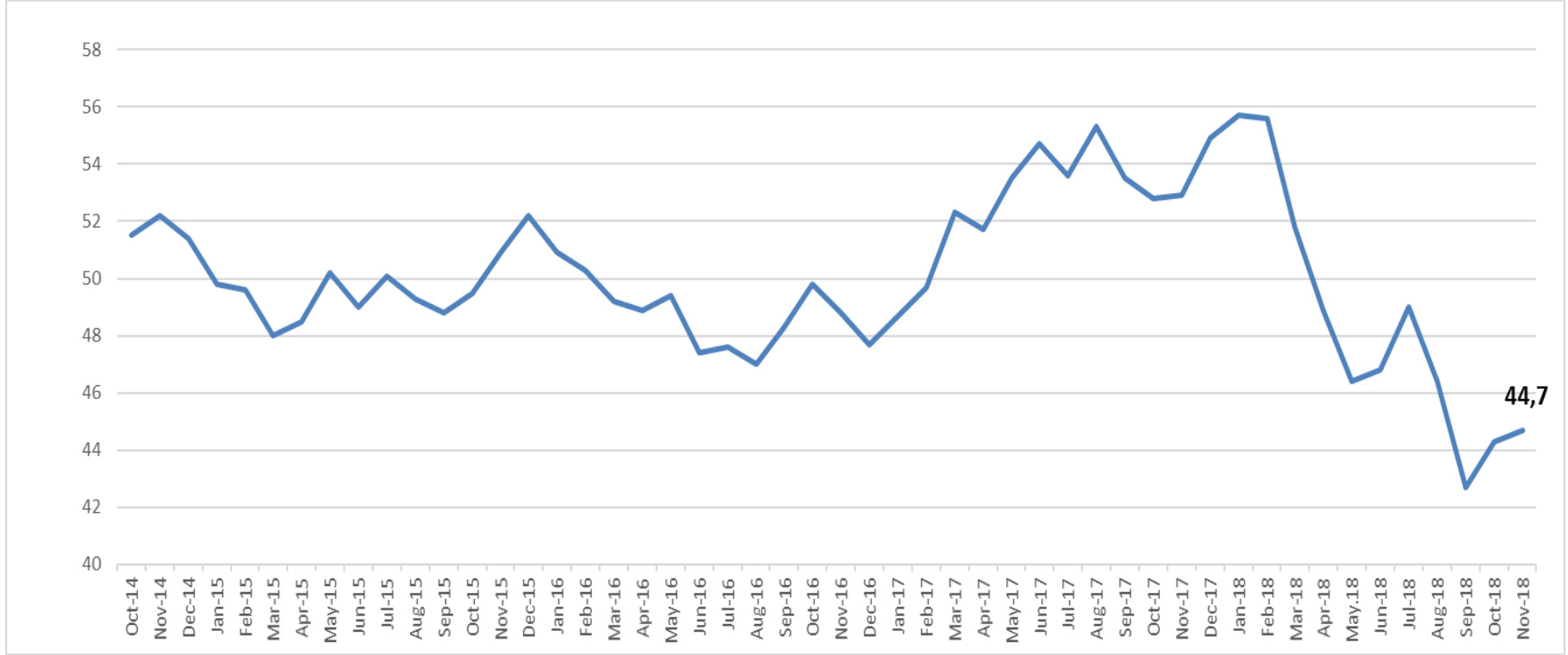
Sanayi Üretim Endeksi (2015=100)

Kaynak: TÜİK

- Arındırılmamış SÜE (2015=100) 2018 Eylül ayında, bir önceki yılın aynı ayına göre %4,6, bir önceki aya göre %17,2 artarak 115,4 seviyesinde gerçekleşmiştir.

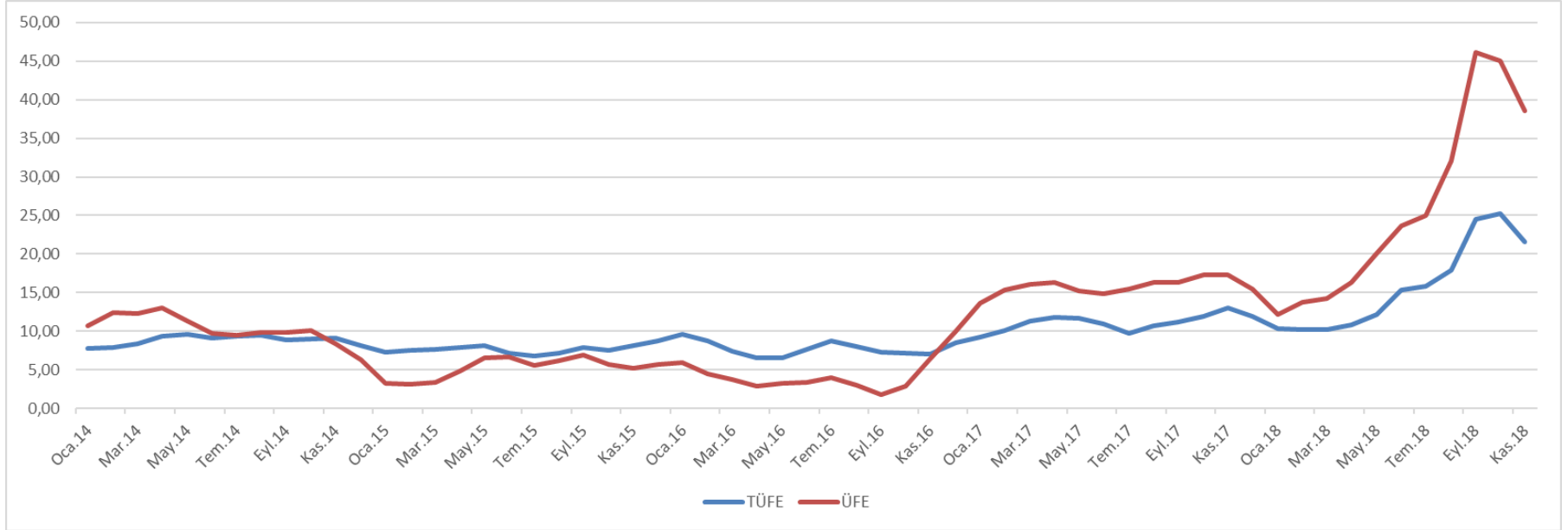
Satınalma Yöneticileri Endeksi(PMI)

Kaynak: Markit Economics

- PMI, 2018 Kasım ayında 44,7 değerini alarak bir önceki ay değerinin (44,3) üstünde ve 50 eşik değerinin altında gerçekleşmiştir.

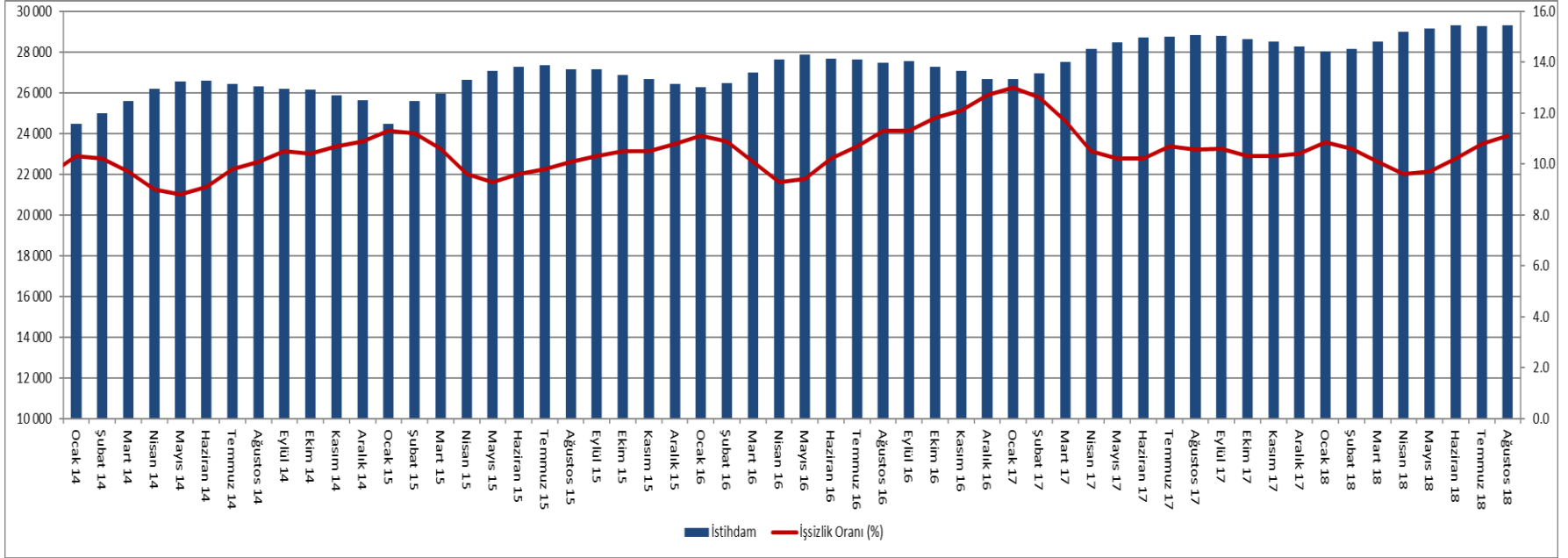
Enflasyon

Kaynak: TCMB

- 2018 Kasım ayında, önceki yılın aynı ayına göre, TÜFE’de %21,62 oranında, Yi-ÜFE’de ise %38,54 oranında artış gerçekleşmiştir.

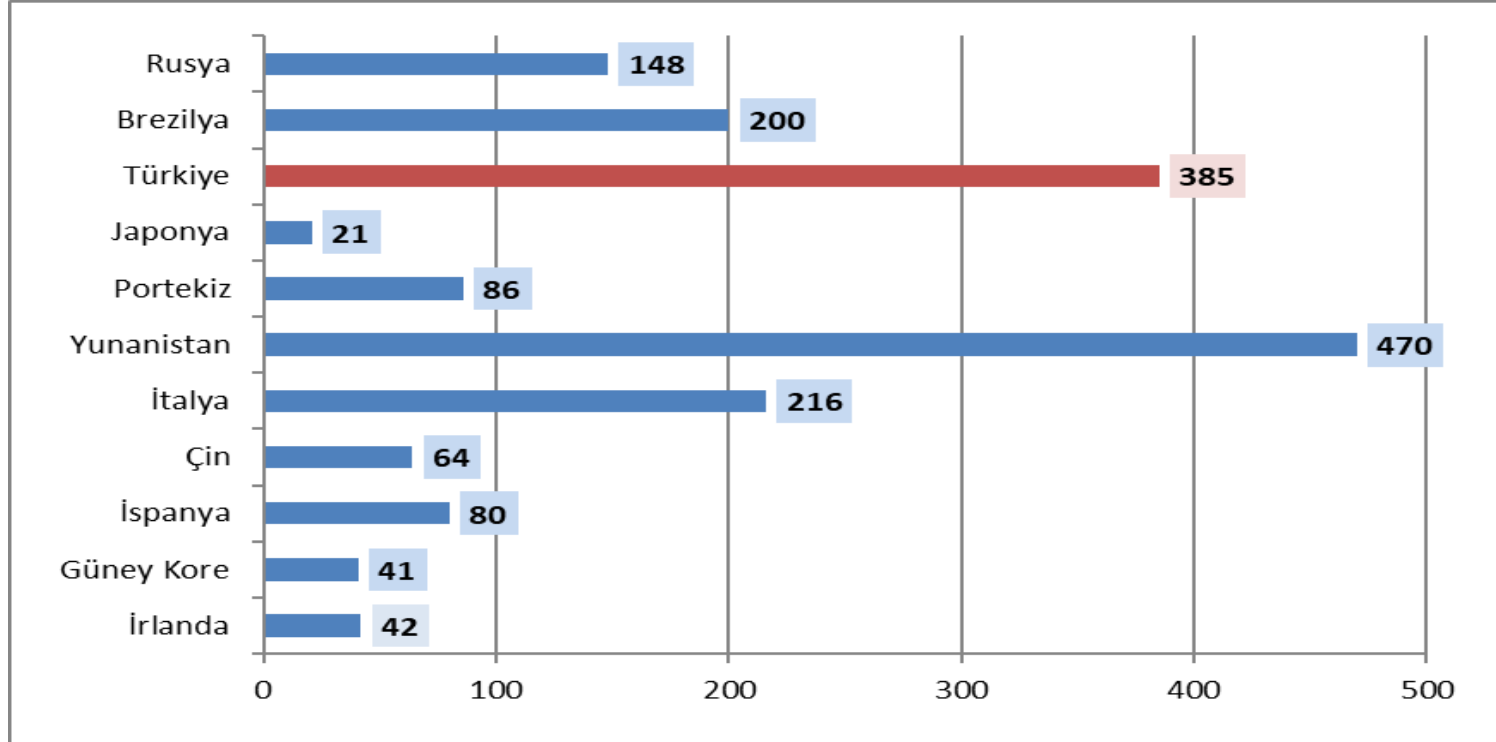
İstihdam-İşsizlik

Kaynak: TÜİK

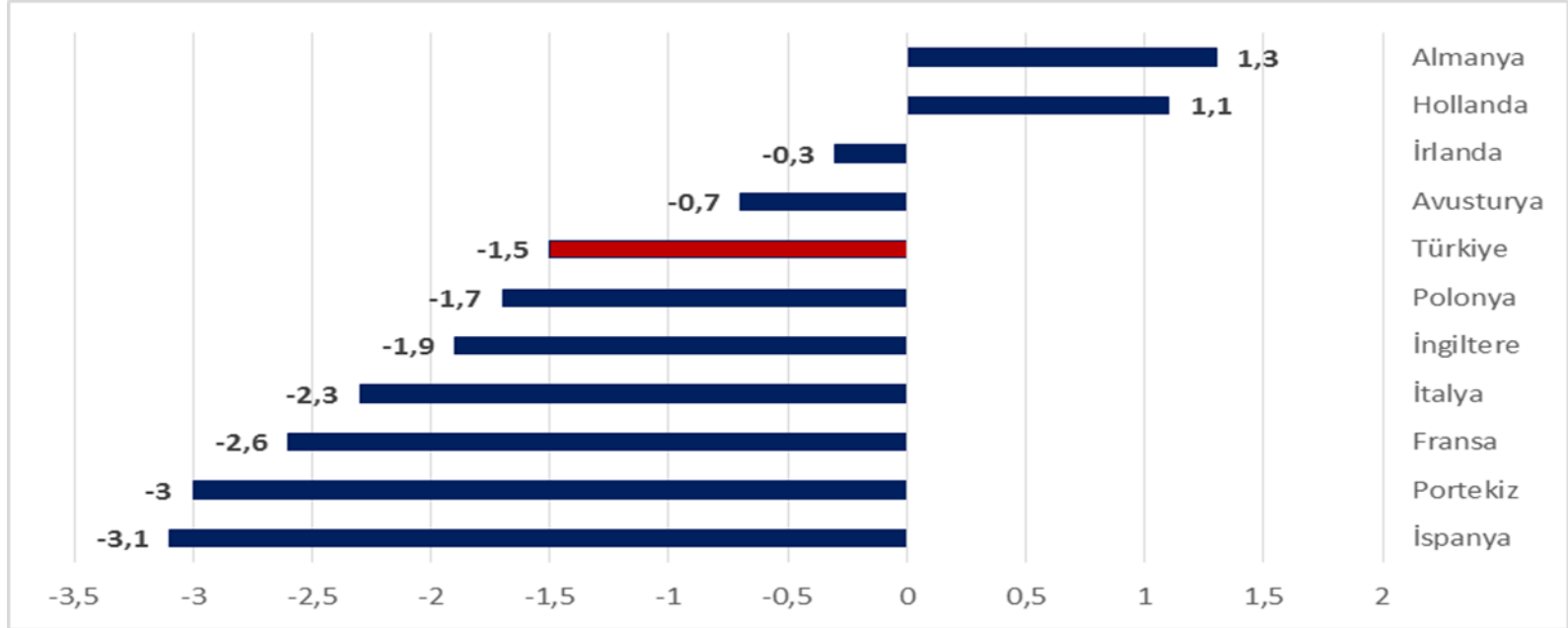
- 2017 yılında işsizlik oranı %10,9 seviyesinde gerçekleşti.
- 2018 Ağustos ayında işsizlik oranı % 11,1 iken; mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik oranı ise %11,2 düzeyinde gerçekleşmiştir.
- Mevsimsellikten arındırılmış işsizlik oranı ABD’de %3,7 (Ekim), AB(28)’de %6,7 (Ekim), Avro Bölgesi’nde %8,1 (Ekim), Almanya’da %3,3 (Ekim), Fransa’da %8,9 (Ekim) ve İtalya’da %10,6 (Ekim) düzeyinde bulunmaktadır.

Türkiye-CDS (14/12/2018)

Kaynak: Bloomberg

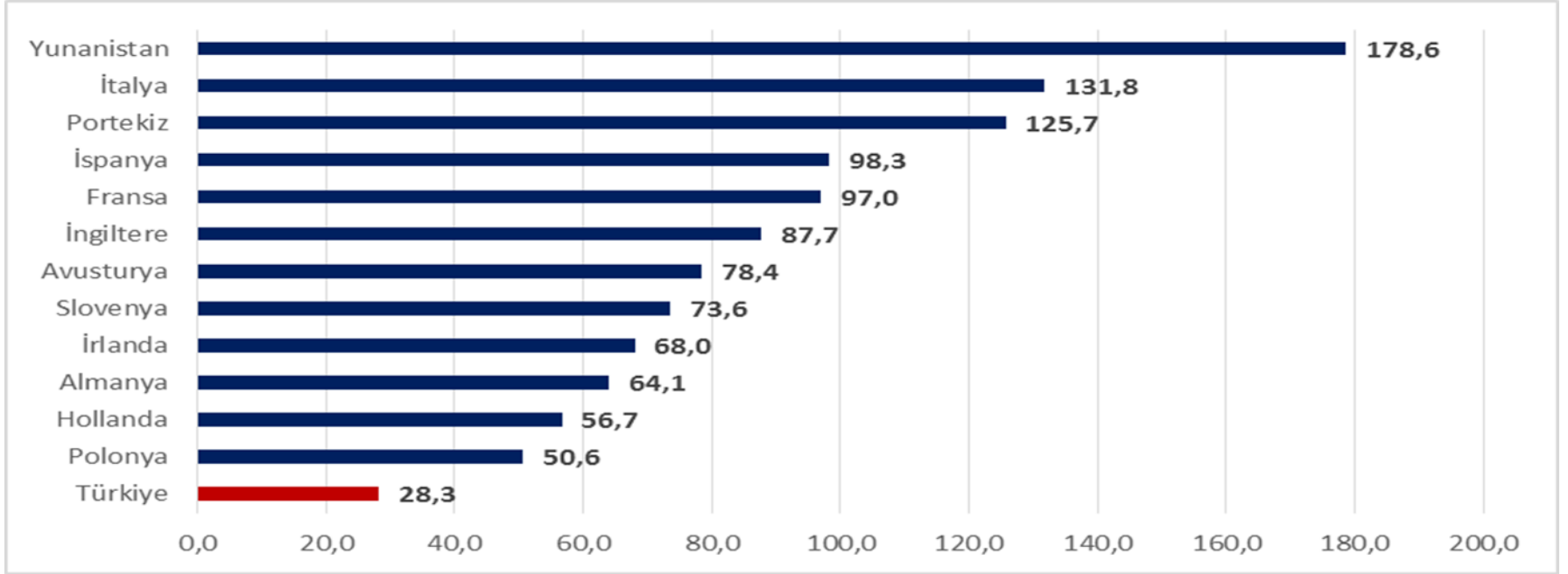
Merkezi Yönetim Bütçe Açığı / GSYH (%)

Kaynak: Eurostat, T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı

- Türkiye'nin Merkezi Yönetim Bütçe Açığının GSYH'ye oranı 2017 yılında da %1,5 olarak gerçekleşmiş ve %3 olan Maastricht kriterini karşılamıştır. Merkezi yönetim bütçesi 2017 yılında ise 47,4 milyar TL açık vermiştir.
- 2018 yılı Ekim ayında 5,4 milyar TL açık verilirken Ocak-Ekim döneminde ise 62,1 milyar TL açık verilmiştir.

AB Tanımlı Kamu Borcu / GSYH (%)

Kaynak: Eurostat, T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı

- Türkiye'nin AB tanımlı borç oranı 2017 yılında, Maastricht kriteri olan %60'ın oldukça altında, %28,3 olarak gerçekleşmiş ve Türkiye 25 AB üyesinden daha iyi performans sergilemiştir.

Ödemeler Dengesi

Milyon Dolar	Ekim			Ocak-Ekim		
	2017	2018	Değişim (%)	2017	2018	Değişim (%)
I- CARİ İŞLEMLER HESABI	-3.837	2.770	-172,2	-35.129	-27.174	-22,6
A. DIŞ TİCARET DENGESİ	-5.643	799	-114,2	-46.630	-40.186	-13,8
B. HİZMETLER DENGESİ	2.581	3.028	17,3	18.166	22.093	21,6
C. BİRİNCİL GELİR DENGESİ	-1.048	-1.162	10,9	-8.829	-9.578	8,5
D. İKİNCİL GELİR DENGESİ	273	105	-61,5	2.164	497	-77,0
II- SERMAYE HESABI	-1	3	-	17	60	252,9
III- FİNANS HESAPLARI	-720	3.128	-534,4	-35.201	-8.672	-75,4
Doğrudan Yatırımlar	-1.483	-699	-52,9	-7.418	-6.032	-18,7
Net Varlık Edinimi	186	348	87,1	2.011	3.131	55,7
Net Yükümlülük Oluşumu	1.669	1.047	-37,3	9.429	9.163	-2,8
Sermaye	1.041	528	-49,3	4.480	4.347	-3,0
Yatırım	1.042	529	-49,2	6.269	4.787	-23,6
Tasfiye	1	1	0,0	1.789	440	-75,4
Diğer Sermaye (Net)	172	103	-40,1	811	713	-12,1
Gayrimenkul (Net)	456	416	-8,8	4.138	4.103	-0,8
Portföy Yatırımları	-1.621	-491	-69,7	-25.299	3.203	-112,7
Diğer Yatırımlar	-2.599	2.605	-200,2	-6.998	9.330	-233,3
Rezerv Varlıklar	4.983	1.713	-65,6	4.514	-15.173	-436,1
IV- NET HATA NOKSAN	3.118	355	-88,6	-89	18.442	-20.821,3

Kaynak: TCMB

B-DIŞ TİCARETİN GÖRÜNÜMÜ

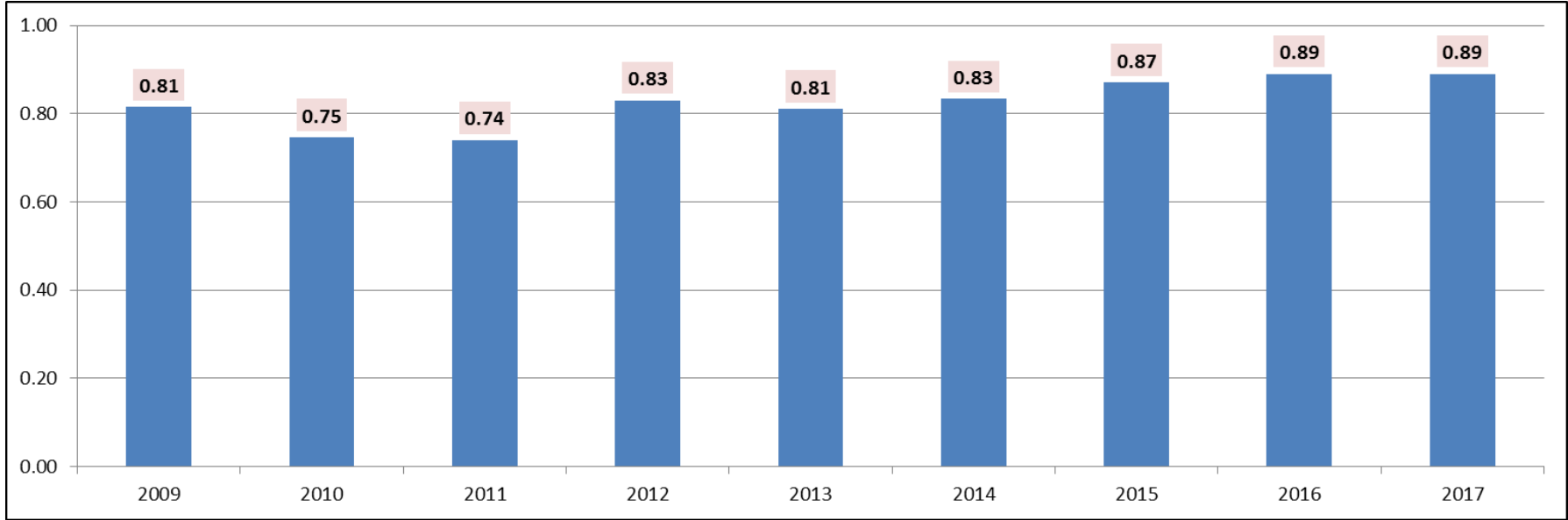
1)MAL TİCARETİ

Mal Ticareti Hedefleri (YEP)

(Milyar Dolar)	2018	2019	2020	2021
İhracat	170,0	182,0	191,0	204,4
İthalat	236,0	244,0	252,0	267,0
D.T. Dengesi	-66,0	-62,0	-61,0	-62,6
D.T. Hacmi/GSYH (%)	53,2	53,6	51,6	50,9
İhracat/İthalat (%)	72,0	74,6	75,8	76,6

Kaynak: T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı

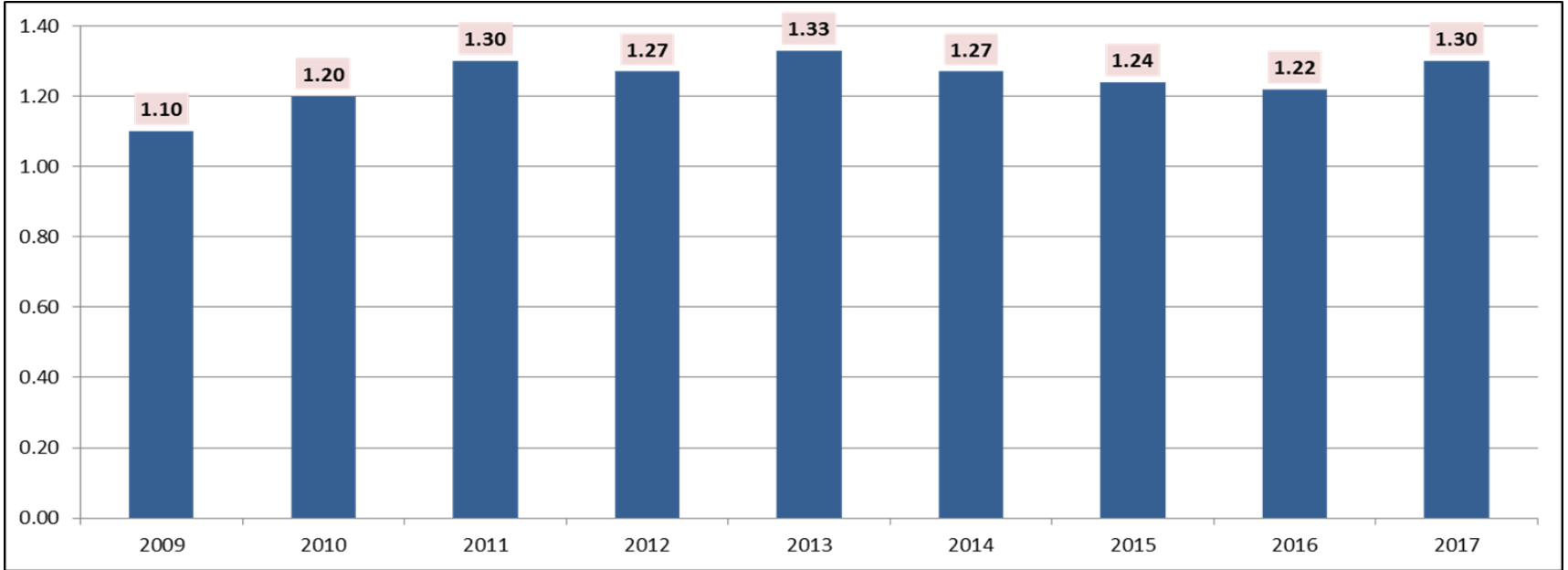
Türkiye'nin Küresel Mal İhracatındaki Payı (%)

Kaynak: DTÖ

➤ Türkiye'nin dünya mal ihracatındaki payı 2017 yılında %0,89 düzeyindedir.

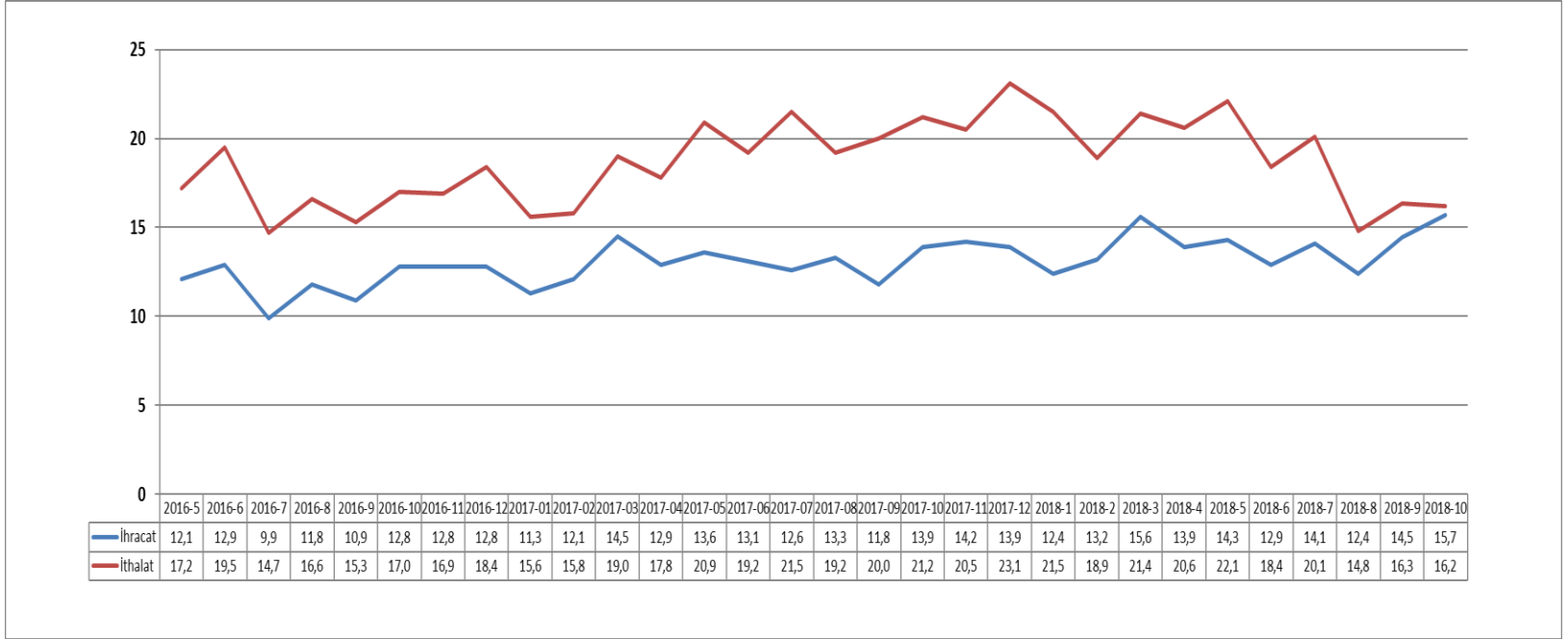
Türkiye'nin Küresel Mal İthalatındaki Payı (%)

Kaynak: Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ)

➤ Türkiye'nin dünya mal ithalatındaki payı 2017 yılında %1,3 düzeyindedir.

İhracat ve İthalatın Aylık Gelişimi

Kaynak: TÜİK

- 2018 Ekim ayında, 2017 yılının aynı ayına göre, ihracat %13 artış ile 15,7 milyar dolar, ithalat ise %23,8 gerileme ile 16,2 milyar dolar olmuştur.

Dış Ticaretin Gelişimi

	Yıllık (Milyar \$)		Dönemsel (Milyar \$)		Değişim (%) 2017/2018
	2016	2017	2017/(OCAK-EKİM)	2018/(OCAK-EKİM)	
İhracat	142,5	157,0	129,0	138,7	7,6
Enerji İhracatı*	3,2	4,3	3,7	3,6	-1,9
Altın İhracatı	8,2	6,6	6,1	2,5	-59,7
İthalat	198,6	233,8	190,2	190,3	0,1
Enerji İthalatı*	27,2	37,2	29,8	35,6	19,6
Altın İthalatı	6,5	16,6	14,0	10,3	-26,6
Dış Ticaret Hacmi	341,1	390,8	319,1	329,0	3,1
Dış Ticaret Dengesi	-56,1	-76,8	-61,2	-51,6	-15,7
Enerji Dışı Denge	-32,1	-43,9	-35,1	-19,6	-44,1
İhracat / İthalat (%)	71,8	67,1	67,8	72,9	7,5

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

* Enerji, 27. fasıla karşılık gelmektedir.

2018 yılının Ocak-Ekim döneminde, 2017 yılının aynı dönemine kıyasla;

- **İhracat %7,6 oranında, ithalat ise %0,1 oranında artış kaydetmiştir.**
- **Dış ticaret açığı %15,7'lik azalışla 51,6 milyar dolara gerilemiştir.**

Geniş Ekonomik Grupların Sınıflaması (BEC)

İHRACAT

İhracat (Milyon \$)	Ekim			Ocak-Ekim		
	2017	2018	Değ. (%)	2017	2018	Değ. (%)
Yatırım malları	1.569	1.840	17,3	14.975	16.223	8,3
Ara mallar	6.258	7.347	17,4	60.480	65.868	8,9
Tüketim malları	6.039	6.456	6,9	52.950	56.040	5,8
Diğerleri	47,0	76,4	62,6	553	569	2,8
TOPLAM	13.913	15.719	13,0	128,959	138,700	7,6

İTHALAT

İthalat (Milyon \$)	Ekim			Ocak-Ekim		
	2017	2018	Değ. (%)	2017	2018	Değ. (%)
Yatırım malları	3.121	2.030	-34,9	26.376	24.511	-7,1
Ara mallar	15.338	12.688	-17,3	140.262	145.525	3,8
Tüketim malları	2.748	1.369	-50,2	22.988	19.614	-14,7
Diğerleri	10	87	784,5	542	677	25,1
TOPLAM	21,217	16,176	-23,8	190,168	190,327	0,1

Kaynak: TÜİK

Başlıca İhraç Ürünleri

FASIL	İHRACAT (MİLYON DOLAR) FASIL ADI	Ekim			Ocak - Ekim		
		2017	2018	% DEĞ.	2017	2018	% DEĞ.
87	Motorlu kara taşıtları	2.171	2.542	17,1	19.596	22.167	13,1
84	Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler	1.298	1.479	13,9	11.190	13.033	16,5
72	Demir ve çelik	674	1.149	70,4	6.574	9.226	40,4
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	818	834	2,0	7.331	7.587	3,5
85	Elektrikli makina ve cihazlar	783	809	3,4	6.435	7.093	10,2
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar	608	767	26,3	9.730	6.250	-35,8
73	Demir veya çelikten eşya	504	622	23,5	4.552	5.369	18,0
39	Plastikler ve mamulleri	489	538	10,1	4.482	5.020	12,0
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	500	530	5,9	4.987	5.311	6,5
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar	378	482	27,4	3.691	3.620	-1,9

* Sıralama Ekim ayına göre yapılmıştır.

Kaynak: TÜİK

Başlıca İthal Ürünleri

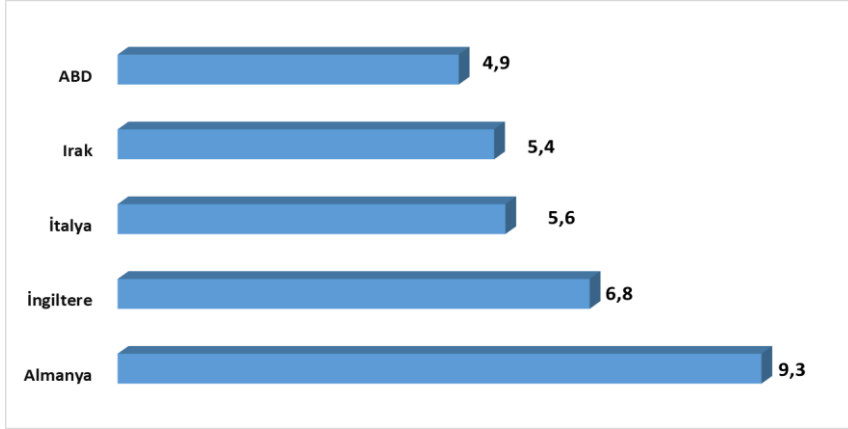
FASIL	İTHALAT (MİLYON DOLAR) FASIL ADI	Ekim			Ocak-Ekim		
		2017	2018	% DEĞ.	2017	2018	% DEĞ.
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar	3.244	3.775	16,4	29.796	35.630	19,6
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler	2.440	1.979	-18,9	22.026	21.854	-0,8
72	Demir ve çelik	1.811	1.323	-26,9	13.551	16.050	18,4
85	Elektrikli makina ve cihazlar	2.318	1.153	-50,3	16.968	14.127	-16,7
39	Plastikler ve mamulleri	1.214	923	-24,0	11.133	11.191	0,5
87	Motorlu kara taşıtları	1.849	752	-59,3	13.489	11.773	-12,7
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar	902	495	-45,2	14.705	11.277	-23,3
29	Organik kimyasal ürünler	484	430	-11,2	4.406	5.110	16,0
90	Optik, fotoğraf, sinema, vb. cihazlar, bunların aksam, parça ve aksesuarı	441	356	-19,1	4.099	3.920	-4,4
30	Eczacılık ürünleri	427	333	-22,1	3.616	3.629	0,3

* Sıralama Ekim ayına göre yapılmıştır.

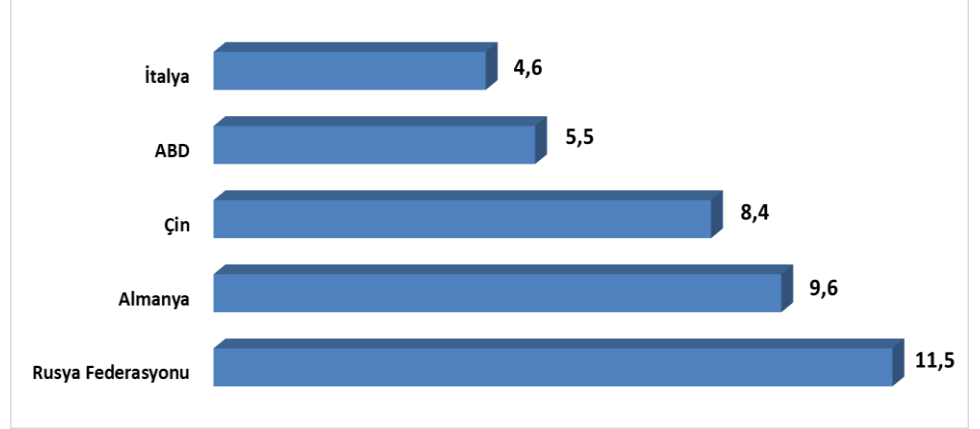
Kaynak: TÜİK

İhracat ve İthalatta İlk Beş Ülke

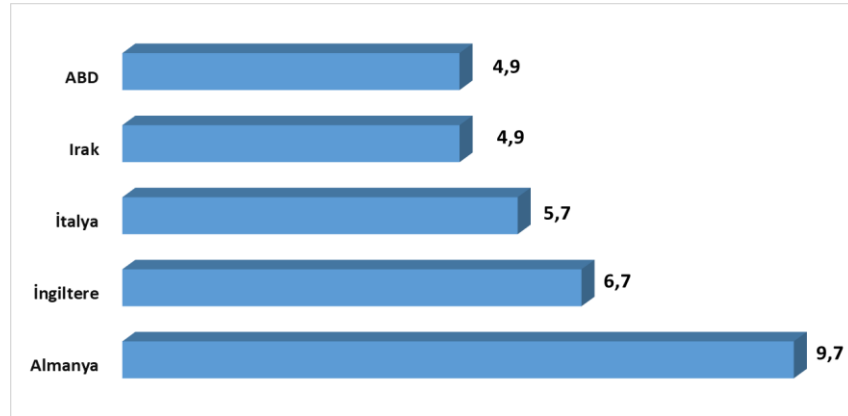
İhracatımızda İlk 5 Ülke (% Pay, Ekim)

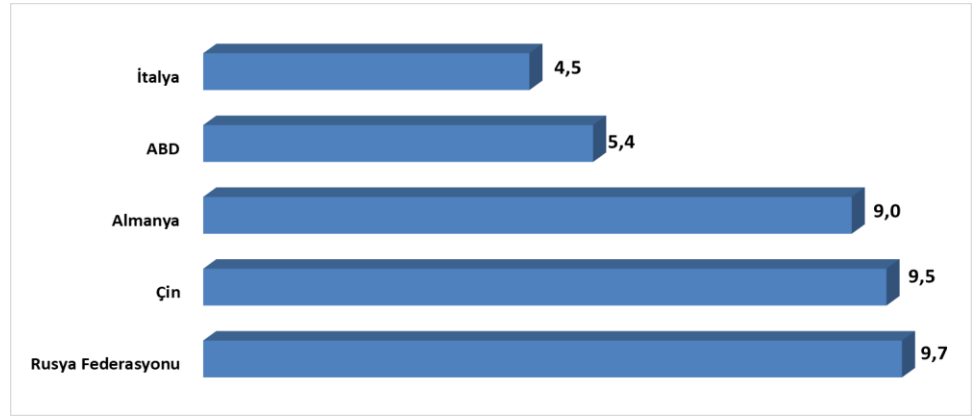
İthalatımızda İlk 5 Ülke (% Pay, Ekim)

İhracatımızda İlk 5 Ülke (% Pay, Ocak-Ekim)

İthalatımızda İlk 5 Ülke (% Pay, Ocak-Ekim)

Kaynak: TÜİK

İhracatın Bölgesel Dağılımı

Milyon Dolar	EKİM				OCAK-EKİM			
	2017	2018	% Pay	% Değişim	2017	2018	% Pay	% Değişim
A- AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİ (28)	6.877	7.825	49,8	13,8	60.415	69.777	50,3	15,5
B- TÜRKİYE SERBEST BÖLGELERİ	181	183	1,2	0,9	1.631	1.832	1,3	12,4
C- DİĞER ÜLKELER	6.854	7.711	49,1	12,5	66.913	67.091	48,4	0,3
1- DİĞER AVRUPA	976	1.087	6,9	11,4	7.831	9.791	7,1	25,0
2- AFRİKA	1.047	1.303	8,3	24,4	9.427	11.551	8,3	22,5
Kuzey Afrika	693	864	5,5	24,7	6.006	7.563	5,5	25,9
Diğer Afrika	354	439	2,8	23,8	3.421	3.987	2,9	16,6
3- AMERİKA	1.103	1.185	7,5	7,5	10.056	10.502	7,6	4,4
Kuzey Amerika	880	916	5,8	4,1	8.022	7.861	5,7	-2,0
Orta Amerika ve Karayip	115	121	0,8	5,5	968	1.200	0,9	24,0
Güney Amerika	108	148	0,9	36,9	1.067	1.440	1,0	35,0
4- ASYA	3.659	4.053	25,8	10,8	38.919	34.419	24,8	-11,6
Yakın ve Ortadoğu	2.684	2.782	17,7	3,6	29.758	24.251	17,5	-18,5
Diğer Asya	975	1.271	8,1	30,3	9.161	10.167	7,3	11,0
5- AVUSTRALYA VE YENİ ZELANDA	62	72	0,5	16,1	525	653	0,5	24,5
6- DİĞER ÜLKE ve BÖLGELER	7	11	0,1	64,0	155	176	0,1	13,4
GENEL TOPLAM	13.913	15.719	100	13,0	128.959	138.700	100,0	7,6

Kaynak: TÜİK

T.C. TİCARET BAKANLIĞI

İthalatın Bölgesel Dağılımı

Milyon Dolar	EKİM				OCAK-EKİM			
	2017	2018	% Pay	% Değişim	2017	2018	% Pay	% Değişim
A- AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİ (28)	8.185	5.666	35,0	-30,8	68.338	69.099	36,3	1,1
B- TÜRKİYE SERBEST BÖLGELERİ	149	112	0,7	-24,4	1.300	1.130	0,6	-13,1
C- DİĞER ÜLKELER	12.884	10.397	64,3	-19,3	120.529	120.098	63,1	-0,4
1- DİĞER AVRUPA	2.680	2.321	14,4	-13,4	25.512	24.797	13,0	-2,8
2- AFRIKA	641	465	2,9	-27,4	5.795	6.019	3,2	3,9
Kuzey Afrika	438	287	1,8	-34,6	3.367	3.912	2,1	16,2
Diğer Afrika	203	179	1,1	-11,7	2.429	2.107	1,1	-13,3
3- AMERİKA	1.629	1.572	9,7	-3,5	17.052	19.532	10,3	14,5
Kuzey Amerika	1.024	991	6,1	-3,3	11.576	12.058	6,3	4,2
Orta Amerika ve Karayip	89	49	0,3	-45,0	763	697	0,4	-8,7
Güney Amerika	515	532	3,3	3,3	4.713	6.778	3,6	43,8
4- ASYA	7.242	4.988	30,8	-31,1	64.006	60.150	31,6	-6,0
Yakın ve Ortadoğu	1.607	1.345	8,3	-16,3	17.242	15.667	8,2	-9,1
Diğer Asya	5.635	3.643	22,5	-35,4	46.763	44.483	23,4	-4,9
5- AVUSTRALYA VE YENİ ZELANDA	148	72	0,4	-51,7	1.713	911	0,5	-46,8
6- DİĞER ÜLKE ve BÖLGELER	543	979	6,1	80,2	6.451	8.689	4,6	34,7
GENEL TOPLAM	21.217	16.176	100,0	-23,8	190.168	190.327	100,0	0,1

Kaynak: TÜİK

2) HİZMETLER TİCARETİ

Hizmetler Sektörüne İlişkin Hedefler

2023 Hedeflerimiz kapsamında hizmetler sektöründe;

- Ülkemizin dünya hizmet ticaretinden aldığı payın artırılması
- Hizmetler sektörü toplam ihracatının 150 milyar dolara çıkarılması
- Sağlık turizminde 20 Milyar Dolar, film-dizi sektöründe 1 Milyar Dolar, eğitim sektöründe 2 milyar Dolar, bilişim sektöründe ise 10 Milyar Dolar tutarında ihracat rakamına ulaşılması

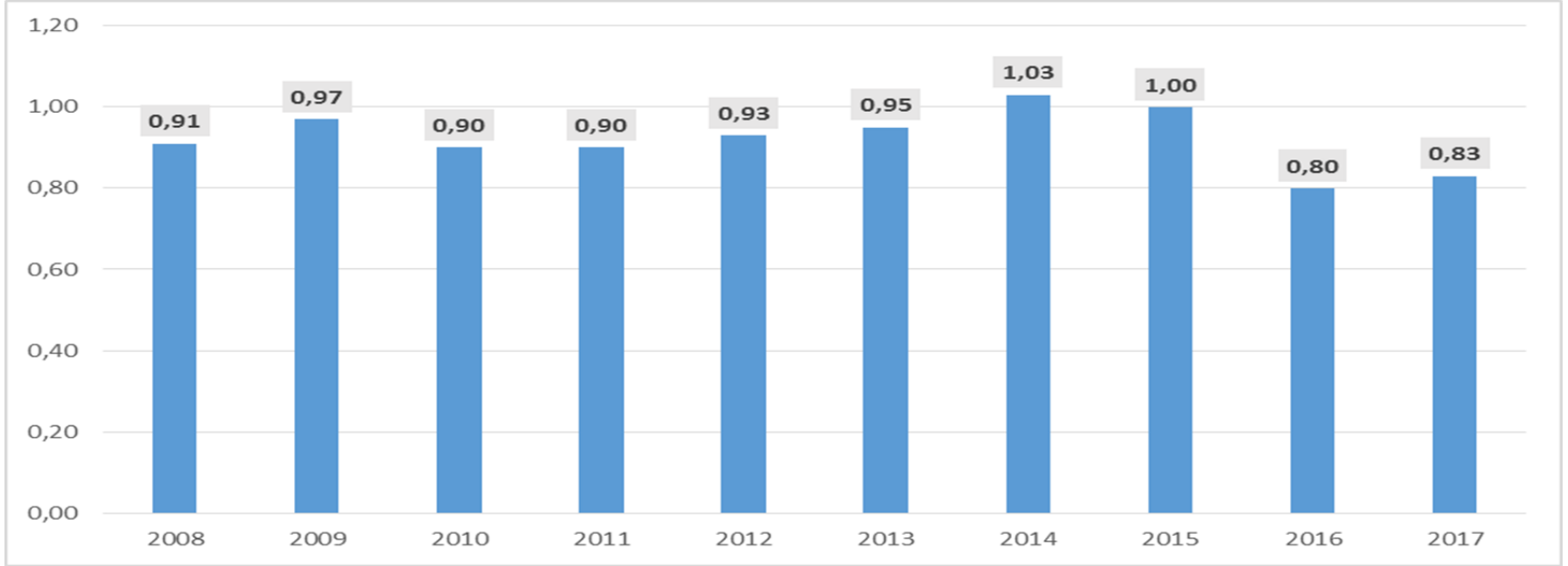
2012/4 sayılı Döviz Kazandırıcı Hizmet Ticaretinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ ile desteklenen sektörler;

- Sağlık Turizmi
- Eğitim
- Bilişim (Yazılım, Bilgisayar Oyunları ve Uygulamaları)
- Film (Sinema Filmi, Dizi Film, Animasyon ve Belgeseller)

2012/4 sayılı Döviz Kazandırıcı Hizmet Ticaretinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ ile sağlanan destekler;

- Rapor desteği,
- Yurt Dışı Tanıtım desteği,
- Organizasyon (fuar) desteği,
- Yurt Dışı Birim desteği,
- Arama Motoru desteği,
- Belgelendirme desteği,
- Danışmanlık desteği,
- Ticaret Heyeti ve Alım Heyeti destekleri,
- Hasta Yol desteği (Sağlık Turizmi)
- Bilgisayar Oyunu ve Bilgisayar Uygulaması destekleri (Bilişim)
- Yurt Dışı Pazarlama desteği (Film Sektörü) ve
- Reklam Desteği (Film Sektörü).

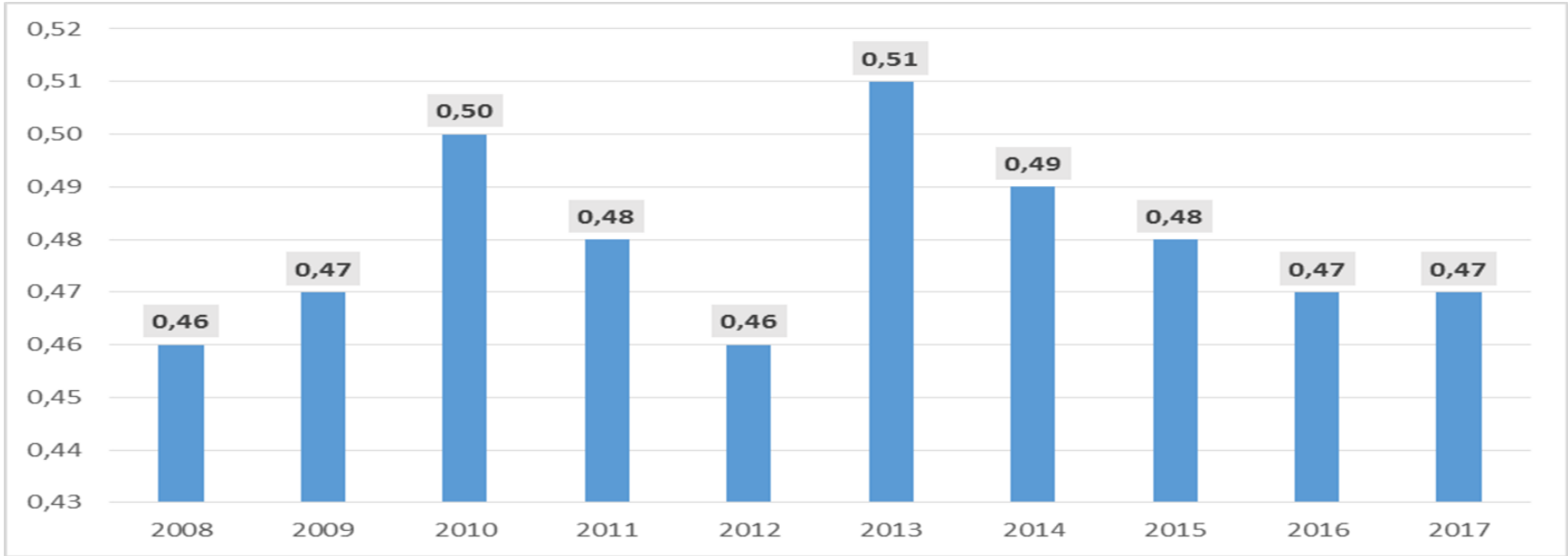
Türkiye'nin Küresel Hizmet İhracatındaki Payı (%)

Kaynak: DTÖ

➤ Türkiye'nin 2017 yılı küresel hizmet ihracatındaki payı %0,83 düzeyindedir.

Türkiye'nin Küresel Hizmet İthalatındaki Payı (%)

Kaynak: DTÖ, TCMB

- Türkiye'nin 2017 yılı küresel hizmet ithalatındaki payı %0,47 düzeyindedir.

T.C. TİCARET BAKANLIĞI

Ödemeler Dengesi-Hizmet Kalemleri

Milyon Dolar	Yıllık			Ocak-Ekim		
	2016	2017	Değişim(%)	2017	2018	Değişim(%)
Hizmetler Geliri	37.391	43.667	16,8	37.577	41.543	10,6
Taşımacılık Geliri	13.110	15.113	15,3	12.690	14.122	11,3
Seyahat Geliri	18.743	22.478	19,9	19.860	22.694	14,3
İnşaat Geliri	512	472	-7,8	388	247	-36,3
Sigorta Geliri	1.159	1.282	10,6	1.033	1.025	-0,8
Finansal Hizmetler Geliri	676	631	-6,7	544	567	4,2
Diğer Ticari Hizmetler Geliri	622	883	42,0	699	713	2,0
Resmi Hizmetler Geliri	616	610	-1,0	533	580	8,8
Diğer Hizmetler Geliri	1.746	1.830	4,8	1.519	1.290	-15,1
Milyon Dolar	Yıllık			Ocak-Ekim		
	2016	2017	Değişim(%)	2017	2018	Değişim(%)
Hizmetler Gideri	22.128	23.729	7,2	19.411	19.450	0,2
Taşımacılık Gideri	8.077	9.716	20,3	7.989	7.949	-0,5
Seyahat Gideri	4.783	4.823	0,8	4.003	4.077	1,8
İnşaat Gideri	0	34	0,0	4	25	0,0
Sigorta Gideri	1.676	2.047	22,1	1.676	1.462	-12,8
Finansal Hizmetler Gideri	1.610	1.192	-26,0	1.016	1.063	4,6
Diğer Ticari Hizmetler Gideri	2.340	2.507	7,1	1.949	2.002	2,7
Resmi Hizmetler Gideri	1.788	1.388	-22,4	1.129	1.244	10,2
Diğer Hizmetler Gideri	1.328	1.397	5,2	1.150	1.044	-9,2

Kaynak: TCMB

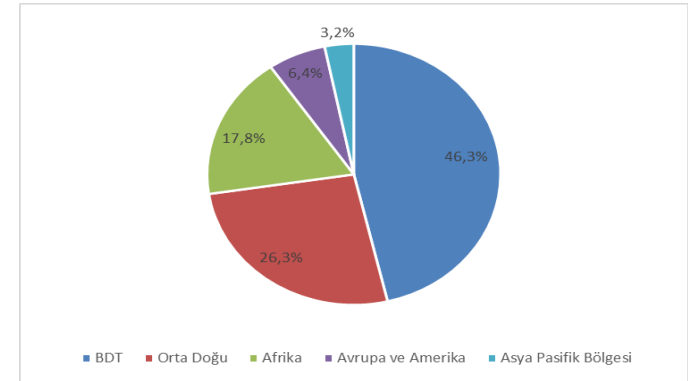
Yurt Dışında Müteahhitlik Hizmetleri

Yıl	Proje Sayısı	Ülke Sayısı	Proje Bedeli (\$)	Kümülatif Proje Bedeli (\$)	Ort. Proje Bedeli (\$)
1971-2002	2.425	48	49.722	49.722	21
2003	338	35	6.394	56.143	19
2004	475	36	8.616	64.759	18
2005	451	33	12.887	77.647	29
2006	575	35	22.335	99.981	39
2007	616	45	25.832	125.813	42
2008	658	39	24.171	149.985	37
2009	512	45	20.406	170.391	40
2010	629	50	23.514	193.905	37
2011	563	51	24.582	218.487	44
2012	543	49	30.271	248.758	56
2013	430	50	30.363	279.121	71
2014	343	54	27.275	306.396	80
2015	267	57	23.340	329.736	87
2016	193	56	13.883	343.618	72
2017	281	52	15.135	358.754	54
2018	180	45	15.815	374.569	88
2018 Kasım sonu itibariyle					

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

- Dünyanın en büyük 250 müteahhitlik şirketi listesinde **2018 yılında 46** Türk firması vardır.
- Türkiye, bu bakımdan **Çin'den sonra 2.** sırada yer almaktadır.

Sektörün ekonomiye katkıları: **Döviz girdisi, ihracata katkı, istihdama katkı, teknoloji transferi, makina parkına etki, dışa açılma sürecine etki.**

C-YATIRIM ORTAMI

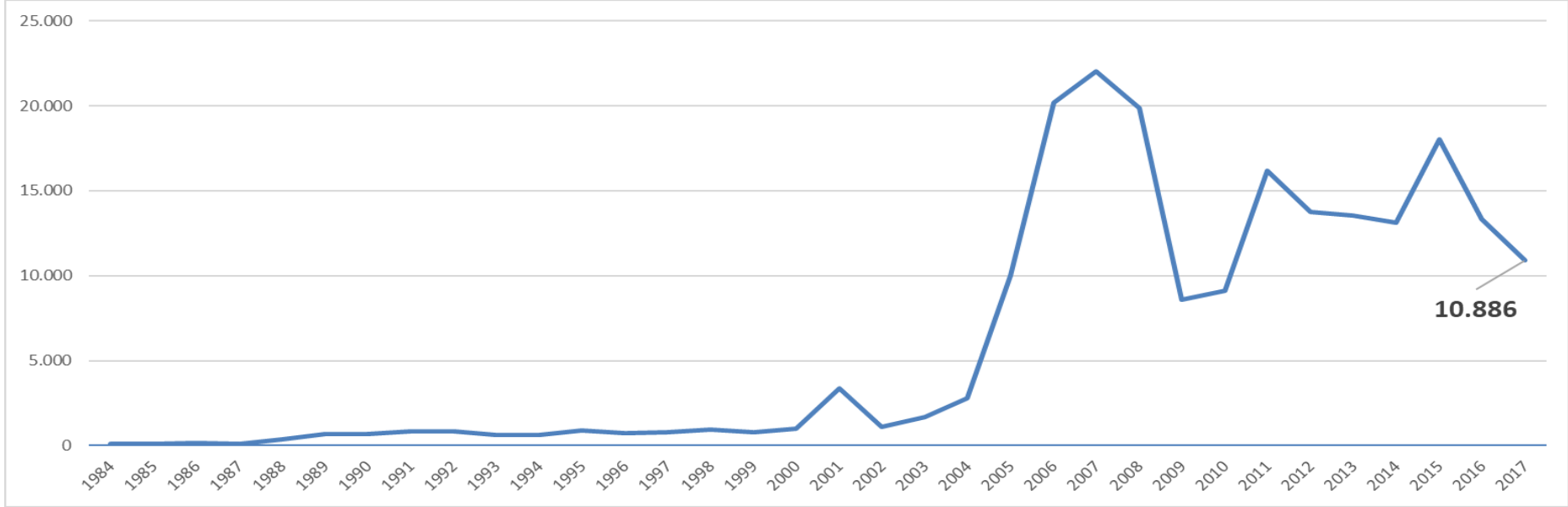

T.C. TİCARET BAKANLIĞI

Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmaları

1. ABD	19. Endonezya	39. İtalya	59. Meksika	79. Umman
2. Almanya	20. Estonya	40. Japonya	60. Norveç	80. Ürdün
3. Arnavutluk	21. Etiyopya	41. Katar	61. Özbekistan	81. Vietnam
4. Avusturya	22. Fas	42. Kazakistan	62. Pakistan	82. Yeni Zelanda
5. Avustralya	23. Filipinler	43. Kırgızistan	63. Polonya	83. Yunanistan
6. Azerbaycan	24. Finlandiya	44. Kuveyt	64. Portekiz	84. Yemen
7. BAE	25. Fransa	45. K.K.T.C.	65. Romanya	
8. Bahreyn	26. Güney Afrika	46. Kanada	66. Rusya	
9. Bangladeş	27. Güney Kore	47. Kosova	67. S. Arabistan	
10. Belçika	28. Gürcistan	48. Letonya	68. Sırbistan-Karadağ	
11. Beyaz Rusya	29. Hindistan	49. Litvanya	69. Singapur	
12. Bosna Hersek	30. Hırvatistan	50. Lübnan	70. Slovakya	
13. Brezilya	31. Hollanda	51. Lüksemburg	71. Slovenya	
14. Bulgaristan	32. İngiltere	52. Macaristan	72. Suriye	
15. Cezayir	33. İran	53. Makedonya	73. Sudan	
16. Çek Cumhuriyeti	34. İrlanda	54. Malezya	74. Tacikistan	
17. Çin Halk Cumhuriyeti	35. İspanya	55. Mısır	75. Tayland	
18. Danimarka	36. İsrail	56. Moğolistan	76. Tunus	
	37. İsveç	57. Moldova	77. Türkmenistan	
	38. İsviçre	58. Malta	78. Ukrayna	

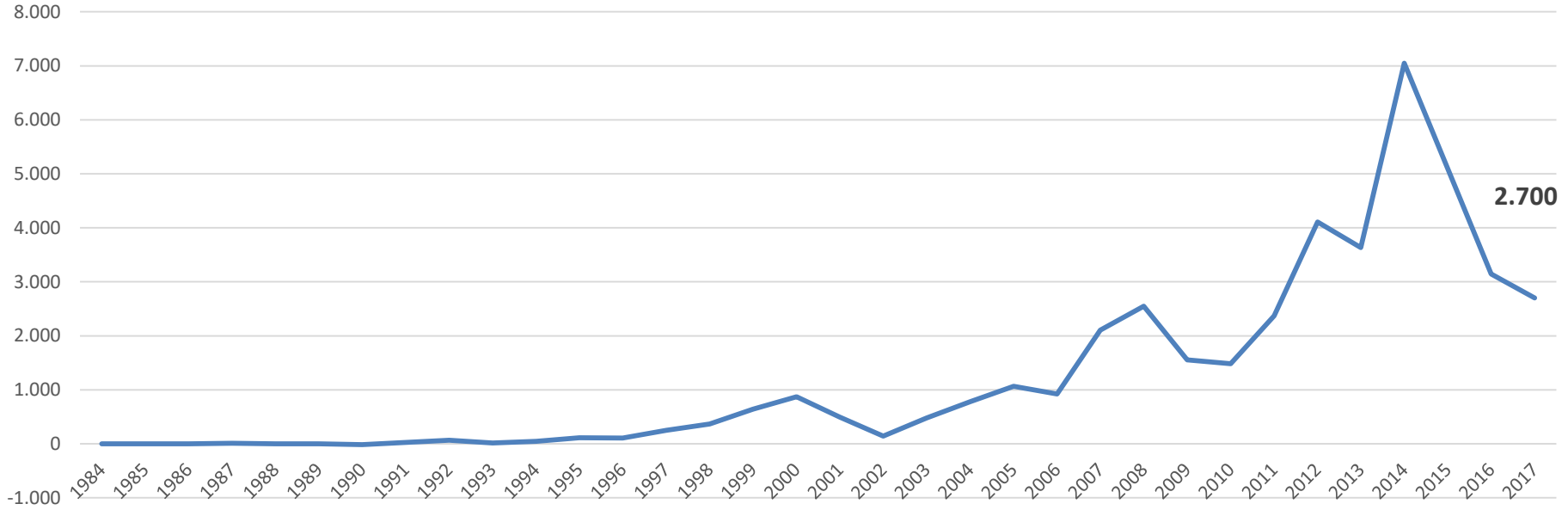
Doğrudan Yabancı Yatırımlar

Kaynak: TCMB

- 1984-2002 döneminde 14,6 milyar ABD doları olan doğrudan yabancı yatırım tutarı, 2003-2017 döneminde 193,1 milyara ulaşmıştır.
- Doğrudan yatırım girişi 2018 Ocak-Ekim döneminde %2,8 azalarak 9,2 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Yurt Dışına Doğrudan Yabancı Yatırımlar

Kaynak: TCMB

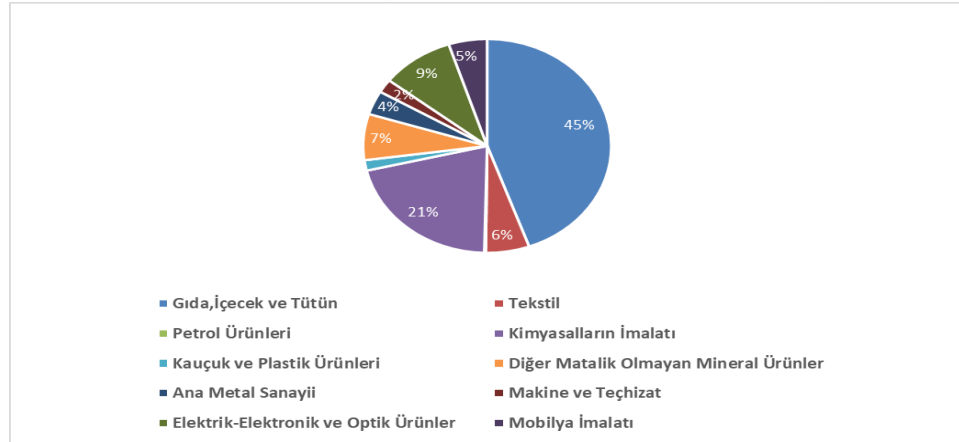
- Türk yatırımcıların yurtdışında gerçekleştirdiği doğrudan yatırımların toplamı, 2003'ten 2017 yılına kadar 39 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır.
- Yurtdışına yaptığımız yatırımlar ise 2018 Ocak-Ekim döneminde %55,7 artarak 3,1 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Yabancı Yatırımların Sektörlere Göre Dağılımı

Milyon Dolar(\$)	Yıllık		Ocak-Ekim	
	2016	2017	2017	2018
TARIM SEKTÖRÜ	38	29	23	19
SINAI SEKTÖRÜ	3.067	2.022	1.315	2.115
Madencilik ve taşocakçılığı	148	448	14	164
İmalat	2.241	1.202	947	1.279
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	676	371	353	668
Su Temini, Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	2	1	1	4
HİZMETLER SEKTÖRÜ	4.429	5.350	4.931	2.653
TOPLAM	7.534	7.401	6.269	4.787

Kaynak: TCMB

İmalat Sanayisinde Alt Sektörlerin Payı

Yabancı Yatırımların Ülkelere Göre Dağılımı

Sıra*	Ülkeler	2017 DYY (Milyon Dolar)	2018 DYY Ekim (Milyon Dolar)	2017 DYY Ocak-Ekim (Milyon Dolar)	2018 DYY Ocak-Ekim (Milyon Dolar)
1	Hollanda	1.727	240	1.562	578
2	İtalya	125	13	116	491
3	Avusturya	320	32	294	449
4	İngiltere	328	48	170	364
5	Azerbaycan	1.005	14	493	325
6	ABD	180	40	141	289
7	Lüksemburg	96	2	88	287
8	Almanya	312	17	248	286
9	Fransa	107	35	104	248
10	Danimarka	11	0	11	188
11	Hong Kong	13	0	8	166
12	İspanya	1.460	33	1.449	159
13	Katar	113	5	105	157
14	Kuveyt	67	6	56	142
15	Norveç	59	1	59	111
16	Belçika	223	2	223	108
17	Tayland	52	3	48	97
18	İsviçre	53	2	44	69
19	Japonya	193	18	186	58
20	Güney Kore	19	1	13	48
LİSTE TOPLAMI		6.463	512	5.418	4.620
TOPLAM		7.401	529	6.269	4.787

*Sıralama 2018 Ocak- Ekim dönemine göredir.

Kaynak: TCMB

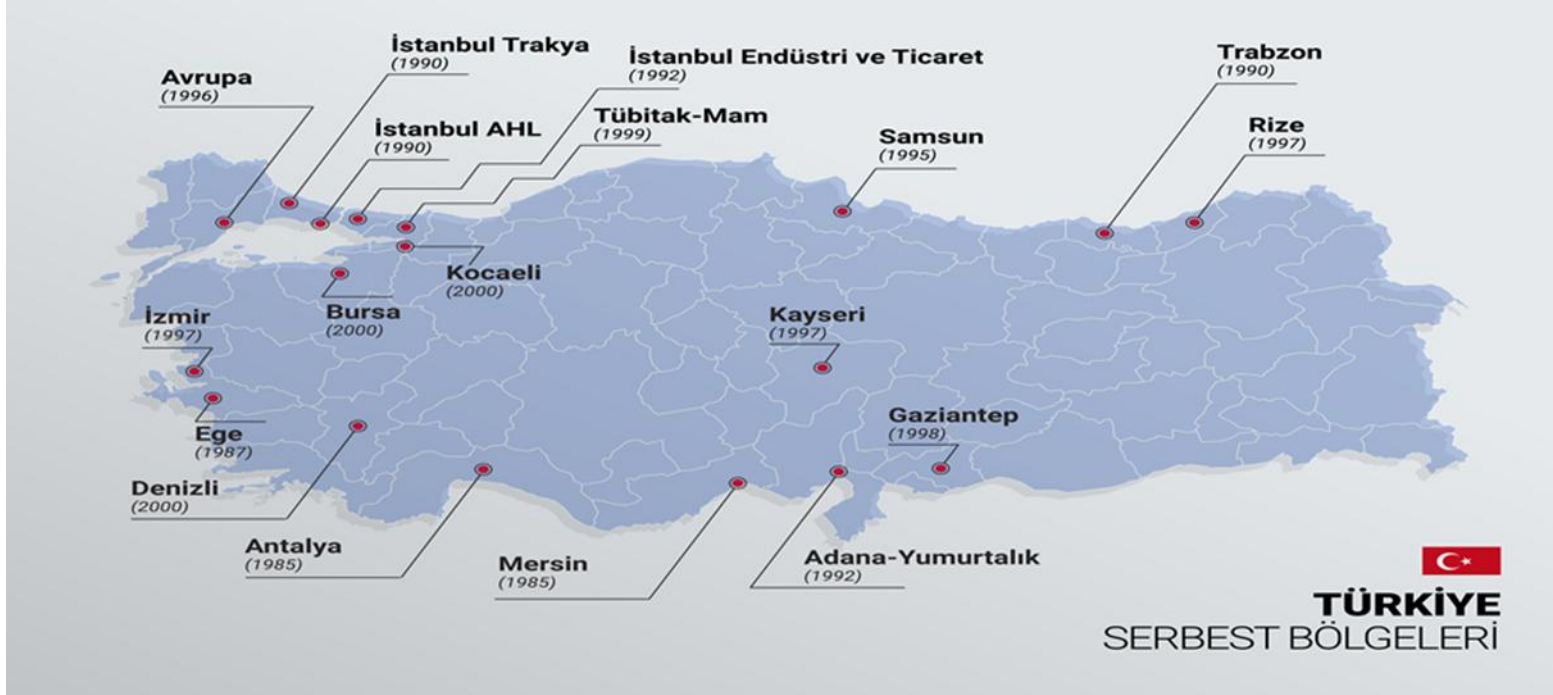

D-SERBEST BÖLGELER

Serbest Bölgelerin Sağladığı Avantajlar

- Üretici Kullanıcılar için Vergi Avantajlarından Yararlanma İmkânı
- Orta ve Uzun Vadede Geleceği Planlayabilme İmkânı
- Kâr Transferi İmkânı
- Ticaret Kolaylığı İmkânı
- Gümrük Vergisi Prosedüründen Arındırılmış Ticari Faaliyet İmkânı
- AB ve Gümrük Birliği Kriterlerinin Gerektirdiği Serbest Dolaşım Belgelerinin Temini İmkânı
- Eşitlik Prensipleri
- Zaman Kısıtlaması Bulunmaması
- Pazar İhtiyaçlarına ve Şartlarına Göre Serbestçe Belirlenecek Ticari Faaliyet İmkânı
- Gerçekçi Bir Enflasyon Muhasebesi İmkânı
- Yerli ve Yabancı Tüm Pazarlara Erişim İmkânı
- Azaltılmış Bürokratik Prosedür ve Dinamik İşletme Yönetimi
- Stratejik Avantaj
- Her Türlü Ticari ve Sınai Faaliyete Uygun ve Ucuz Altyapı İmkânı
- Tedarik Zinciri İmkânlarından Yararlanma Kolaylığı

Serbest Bölgeler

- 18 Serbest Bölgede 2018 yılı Ekim ayı itibarıyla 70,660 kişilik istihdam sağlanmaktadır.

Serbest Bölgelerin Ticaret Hareketleri

Milyon Dolar	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Yurtdışından Bölgelere	2.971	2.887	2.732	2.205	2.125	2.374
Bölgelerden Yurtdışına	7.071	7.701	7.958	7.494	7.041	7.525
Yurtdışından Bölgelere	7.257	7.490	7.059	6.550	5.868	6.404
Bölgelerden Yurtiçine	5.754	5.162	4.683	4.012	3.999	4.073
TOPLAM TİCARET HACMİ	23.053	23.240	22.432	20.261	19.033	20.376

Kaynak: Serbest Bölgeler, Yurt Dışı Yatırım ve Hizmetler Genel Müdürlüğü

- 2017 yılında, Serbest Bölgelerdeki toplam ticaret hacmi, bir önceki yıla göre %7,1 oranında artarak 20,4 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.
- 2018 yılı Ocak – Ekim döneminde gerçekleştirilen toplam ticaret hacmi ise önceki yılın aynı dönemine göre %6,7 oranında artarak 17,6 milyar dolar olmuştur.

Serbest Bölgelerde Sektörel Yoğunlaşma

İstanbul AHL	Hizmetler ve yazılım
Antalya	Yat inşası, medikal aletler
Kocaeli	Gemi inşası
Avrupa	Hazır giyim
Mersin	Hazır giyim
Bursa	Otomotiv alt endüstrileri
İzmir	Deri
TÜBİTAK-MAM	Ar-Ge faaliyetleri
Adana-Yumurtalık	Gemi tamir ve bakımı

Kaynak: Serbest Bölgeler, Yurt Dışı Yatırım ve Hizmetler Genel Müdürlüğü

E- İKİLİ, BÖLGESEL, ÇOKLU ve ÇOK TARAFLI TİCARET

Ticari İlişkiler

➤ İkili Ticari İlişkiler

Avrupa, Asya-Pasifik, Avrasya, Orta Doğu ve Kuzey Afrika, Sahra Altı Afrika, Amerika

➤ Bölgesel ve Çoklu Ticari İlişkiler

AB, EİT, D8, KEİ, İİT, İSEDAK

➤ Çok Taraflı Ticari İlişkiler

DTÖ, OECD, G20

STA Ülkeleri

1. EFTA (Norveç, İsviçre, İzlanda, Liechtenstein)
2. İsrail
3. Makedonya
4. Bosna Hersek
5. Filistin
6. Tunus
7. Fas
8. Suriye *
9. Mısır

10. Arnavutluk
11. Gürcistan
12. Karadağ
13. Sırbistan
14. Şili
15. Ürdün
16. Güney Kore
17. Morityus
18. Lübnan**
19. Kosova**

20. Malezya
21. Moldova
22. Faroe Adaları
23. Singapur
24. Sudan**
25. Venezuela**

(*) Askıda

(**) İç onay sürecinde

STA Ülkeleri (Devam Eden Müzakereler)

1. Katar*

1. Ukrayna**

2. Endonezya**

3. Peru**

4. Kolombiya**

5. Ekvator**

6. Pakistan**

7. Meksika**

8. Japonya**

9. Tayland**

10. Cibuti**

11. Kongo Demokratik Cumhuriyeti**

12. Kamerun

13. Çad

14. Seyşeller

15. Körfez İşbirliği Konseyi

16. Libya

17. MERCOSUR

(*) Müzakereler tamamlanmıştır.

(**) Müzakereler aktif bir şekilde sürdürülmektedir.

Çok Taraflı Ticari İlişkiler

Hizmet Ticareti Anlaşması (TISA)

➤ Doha Kalkınma Turu müzakerelerinin kesintiye uğraması ve hizmetler alanında rekabetçi ülkelerin iddialı bir anlaşma hedeflemeleri nedeniyle hizmetler ticaretinin %70'ini oluşturan katılımcılar arasında serbesti düzeyini büyük ölçüde arttıracak bir anlaşma olan TISA müzakereleri Türkiye'nin katılımıyla devam etmektedir.

Çevresel Ürünler Anlaşması (EGA)

➤ DTÖ bünyesinde çoklu bir anlaşma olarak öngörülen EGA müzakereleri 17 (AB 28 tek üye) DTÖ üyesi arasında devam etmektedir. Müzakereler sonucunda listede yer alacak ürünlerde tarifelerin sıfıra bağlanması öngörülmektedir. Halihazırda 261 üründen oluşan bir liberalizasyon listesi bulunmaktadır.

G-20 Dönem Başkanlığı

➤ ABD, Almanya, Arjantin, Avrupa Birliği, Avustralya, Brezilya, Çin, Endonezya, Fransa, Güney Afrika, Güney Kore, Hindistan, İngiltere, İtalya, Japonya, Kanada, Meksika, Rusya, Suudi Arabistan ve Türkiye'den oluşan G-20 ülkeleri, dünya ekonomisinin %80'ini; küresel ticaretin %75'ini ve dünya nüfusunun yaklaşık üçte ikisini temsil etmektedir. G-20 Dönem Başkanlığı her sene bir üye ülke tarafından yürütülmektedir. G-20 Dönem Başkanlığı 2018 yılında Arjantin tarafından üstlenilmiştir.

İhracatın Ülke Gruplarına Göre Dağılımı

Ülke Grupları	2017 (Milyon Dolar)	2017 Ocak-Ekim (Milyon Dolar)	2018 Ocak-Ekim (Milyon Dolar)	% Değişim
AB(28)	73.906	60.415	69.777	15,5
BDT Ülkeleri	9.103	7.312	7.923	8,4
EFTA Ülkeleri	1.638	1.367	2.081	52,3
Ekonomik İşbirliği Teşkilatı	8.105	6.609	5.940	-10,1
İslam İşbirliği Teşkilatı	45.133	37.676	33.623	-10,8
Karadeniz Ekonomik İşb. Teşkilatı	15.636	12.562	14.602	16,2
OECD Ülkeleri	82.728	67.582	77.947	15,3
STA Yapılan Ülkeler	15.574	45.362	62.463	37,7
Türk Cumhuriyetleri	4.165	3.473	3.286	-5,4

Kaynak: TÜİK

Ticaret Bakanlığı Yurt Dışı Teşkilatı

Halihazırda **110** ülke, **157** Merkez ve **3** Daimi Temsilcilikte **139** Ticaret Müşaviri/Ataşesi görev yapmaktadır.

Ticaret Bakanlığı Yurt Dışı Teşkilatı

